

Nr 595.

Av herr Pettersson i Dahl m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 124, angående anslag för budgetåret 1951/52 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

I proposition nr 124 angående anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m. har Kungl. Maj:t till behandling upptagit frågor berörande de allmänna grunderna för bostadspolitiken och de frågor som aktualiserats av 1950 års besparingsutredning. Vi avse icke att i detta sammanhang ingå på en närmare prövning av samtliga besparingsprojekt, då bl. a. frågan om principerna för hyrespolitiken, omfattningen och ändamålsenligheten av bostadsrabatter liksom frågan om införandet av ett statligt kreditgarantisystem i stället för direkta statliga lån bli föremål för särskild utredning. Vi nöja oss med att framhålla, att en översyn av den statliga bostadspolitiken ter sig synnerligen angelägen, särskilt med tanke på att väldiga subventionsbelopp krävas om man skall söka fastlägga hyresnivån i nyuppförda flerfamiljshus trots de starkt stigande byggnadskostnaderna. Såsom departementschefen anfört bör pågående stegring av byggnadskostnaderna icke föranleda en utvidgning av tilläggslåneverksamheten och ej heller ge anledning till ökade subventioner åt egnahem. Tanken på införande av ett statligt kreditgarantisystem är förtjänt av att allvarligt prövas, icke minst då därigenom den statliga upplåningen för bostadspolitiska ändamål avsevärt kan nedbringas.

Förbättringslån.

Vid flera tillfällen har från vårt håll framhållits i riksdagen, att bostadsmyndigheterna icke alltid tillmötesgå vederbörande byggherres rimliga anspråk på att få genomföra en bostadsförbättring utan alltför betungande kostnader. Tillämpningen av bestämmelserna i § 15 i kungörelsen om egnahemslån och förbättringslån (SFS 1948: 546) medför mången gång att mera omfattande och kostnadskrävande ombyggnader företagas än som är motiverat för att ernå en godtagbar förbättring av vederbörande bostadshus. Dessa synpunkter utvecklades ytterligare i motioner vid 1950 års riksdag (I: 205 och II: 262), till vilka vi hänvisa. I propositionen nr 144 vid 1950 års riksdag framhöll vederbörande departementschef, att huvudregeln bör vara att »det statliga stödet bör så inriktas att en väsentlig och varaktig förbättring av bostadsförhållandena befordras. Förutsättningarna för att med hjälp av egnahemslån åstadkomma genomgripande ombyggnad eller nybyggnad böra därför noggrant prövas. Denna huvudregel torde ej kunna

ifrågasättas. Det synes emellertid ofrånkomligt, att alla de som f. n. bebo undermåliga bostäder — jag tänker härvid i första hand på förhållandena på landsbygden — icke inom en nära framtid kunna förhjälpas till en fullt tillfredsställande bostad.»

Statsutskottet uttalade i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 135) att det delade föredragande departementschefens uppfattning i fråga om huvudregeln för ifrågavarande statliga stöd. »Målet för ifrågavarande verksamhet torde alltfört böra vara att främja en successiv standardförbättring på landsbygden upp till nivå med vad som ansetts böra gälla för stadssamhällena. Möjligheterna att med hjälp av egnahemslån åstadkomma genomgripande ombyggnad eller nybyggnad av bostäder på landsbygden böra därför så långt möjligt tillvaratagas. I anslutning till vad föredraganden härutinnan anfört anser utskottet det önskvärt att beträffande bostäder av synnerligen låg klass staten i den mån ägarens ekonomiska resurser äro begränsade medverkar till sådan upprustning, som innebär undanröjande av allvarliga brister och kan åstadkommas för en med hänsyn till den begränsade användningstiden rimlig kostnad.»

Det förefaller knappast som om detta uttalande föranlett en sådan ändrad tillämpning, som borde kunnat förväntas. Enligt vår mening finnes anledning till att ånyo understryka vikten av att förbättringslåneverksamheten utvidgas genom att de bostadspolitiska myndigheterna taga större hänsyn till lånesökandenas önskemål om att få göra mindre reparationer, varigenom bostaden kan bli avsevärt förbättrad. Många bostäder på landsbygden äro i stort behov av förbättringar samtidigt som vederbörande ägare ofta ha mycket begränsade ekonomiska resurser. En alltför restriktiv politik i fråga om förbättringslånegivningen kan endast leda till att upprustningen av landsbygdens bostadsbestånd försvåras och fördröjes. En dylik restriktiv politik ter sig föga ändamålsenlig ur social synpunkt. De kraftigt höjda byggnadskostnaderna och den statsfinansiella situationen utgöra ytterligare skäl för att en mera tillfredsställande tillämpning av bestämmelserna rörande förbättringslån bör komma till stånd.

Trekronorsbidrag.

Besparingsutredningen har tvekat att föreslå ett avskaffande av trekronorsbidraget med hänsyn till att ett i viss mån ökat behov av bidrag kan komma att göra sig gällande om tilläggslånesubventioneringen avvecklas i enlighet med utredningens förslag. Utredningen anser att bidragsgivningen, om den skall fortsätta, endast bör komma till användning i ömmande fall. Större garantier för en begränsning av bidragsgivningen borde enligt utredningens mening föreligga därest vederbörande kommun finge bidraga med hälften av bidraget i överensstämmelse med ett av bostadsstyrelsen hösten 1949 framlagt förslag.

Departementschefen har emellertid icke ansett sig böra tillstyrka en fördelning mellan stat och kommun av utgifterna för trekronorsbidraget med hänsyn till den kommande utredningen om detta och andra bostadspolitiska spörsmål.

Som bekant framlades i proposition nr 144 till förra årets riksdag förslag, innebärande att kommunerna skulle få bidra med hälften av kostnaderna. I motioner från bondeförbundshåll framhölls att denna anordning visserligen vore en förbättring. Då den föreslagna reformen sannolikt skulle leda till att de ekonomiskt starkare kommunerna även i fortsättningen skulle komma att utnyttja denna bidragsform i långt större utsträckning än ekonomiskt mindre bärkraftiga kommuner och uppenbara missbruk av bidragen förekommit, vidhöllo motionärerna sina yrkanden från tidigare riksdagar att trekronorsbidraget skulle avskaffas. I överensstämmelse med vad statsutskottets majoritet hemställt i ärendet beslöt riksdagen emellertid, med ändring av Kungl. Maj:ts proposition, att grunderna för trekronorsbidraget skulle förbli oförändrade i avvaktan på närmare utredning.

Vi vidhålla uppfattningen att trekronorsbidraget bör helt avskaffas och detta utan ytterligare dröjsmål. Det kan icke bestridas, att denna bidragsform nästan uteslutande utgör en förmån, som kommer städernas och de större tätorternas invånare till del. För budgetåret 1949/50 torde hälften av bidragen ha tilldelats Stockholms stad, ungefär lika mycket har gått till övriga städer samt köpingar, medan landsbygden erhållit blott omkring ett par procent. Härtill kommer att bidragsformen allvarligt missbrukats, vilket kraftigt underströks i riksdagsdebatten den 17 maj 1950. Enligt författningarna skola bidrag icke utgå till familjer med en beskattningsbar inkomst överstigande vissa belopp. Erfarenheten visar emellertid, att bidrag i vissa fall tilldelats familjer med avsevärt högre inkomster än vad författningarna föreskrivit som villkor för bidrags erhållande. Uppenbarligen har den omständigheten, att staten helt svarar för bidragskostnaderna, medverkat till att vederbörande kommuner icke varit tillräckligt noggranna med kontrollen. Av nämnda skäl anse vi att trekronorsbidraget bör helt slopas vid innevarande budgetårs utgång.

Statsbidrag till pensionärshem.

För närvarande utgår statsbidrag till pensionärshem med 25 procent för alla kommuner med lägre skattetryck än en utdebitering av 10 kronor per skattekrona. Besparingsutredningen har i syfte att begränsa bidragsgivningen föreslagit att skalan för beräkning av statsbidrag utbygges på så sätt, att mindre statsbidrag tilldelas kommuner med lägre utdebitering än 10 kronor.

Enligt vår mening äro nuvarande grunder för ifrågakvarande statsbidrag icke tillfredsställande, och de ändrade grunder besparingsutredningen för-

ordad innebära en icke obetydlig försämring. De numera godtagna principerna för statsbidragsverksamheten i allmänhet innebära, såsom även statskontoret framhållit, att *skatteunderlaget per invånare* och icke den kommunala utdebiteringen skall vara bestämmande för statsbidragets storlek. Departementschefen har icke ansett sig böra tillstyrka den utbyggnad av statsbidragsskalorna som besparingsutredningen föreslagit. Enligt hans mening bör denna fråga beaktas i samband med en allmän omläggning av statsbidragssystemet.

Det må erinras om att 1949 års statsbidragssakkunniga för *ålderdomshem* m. m. i juni månad föregående år avlämnade ett betänkande med förslag till statsbidrag för *ålderdomshem*. De sakkunniga förordade, att statsbidrag skulle utgå till kommunerna för uppförande av *ålderdomshem* samt att bidragets storlek skulle göras beroende av *skatteunderlaget* i kommunerna. Det är angeläget att ett liknande bidragssystem införes beträffande *pensionärshemmen*. Enligt vår mening bör detta spörsmål efter närmare utredning föreläggas nästa års riksdag.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta *dels* att uttala att tillämpningsområdet för förbättringslån utvidgas i överensstämmelse med vad i motionen angivits, *dels* att trekronorsbidragen slopas, *dels* att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att förslag om ändrade grunder för statsbidrag till pensionärshem måtte föreläggas nästa års riksdag och *dels* beakta vad i motionen i övrigt anförts.

Stockholm den 11 april 1951.

Anders Pettersson

i Dahl.

J. Onsjö.

C. O. Carlsson

i Bakeröd.

Per Persson

i Norrby.

Nils G. Hansson

i Skegrie.

Sam. B. Norup.

J. H. Johansson

i Norrfors.

K. E. Hansson,

Skediga.

Stig F. Hansson

i Önnarp.

Gunnar Ericsson

i Näs.

Karl Andersson

i Björkäng.

Arvid Jonsson,

Skedsbygd.